

**PROF. DR. IONEL CÂNDEA, UN REPREZENTANT
PROEMINENT AL MEDIEVISTICII ROMÂNEȘTI**

Când conducerea Institutului de Arheologie al Academiei Române, Filiala Iași, a stabilit principiile de decernare a titlului de Membru de onoare al instituției, a avut în vedere în egală măsură prestația științifică a persoanelor vizate și eficiența colaborărilor bilaterale. Din ambele puncte de vedere omagiatul de astăzi – prof. dr. Ionel Căndea – îndeplinește pe deplin criteriile adoptate, apreciere pe care nu o formulăm de dragul epitetelor.

Colegul nostru – director al prestigiosului Muzeu al Brăilei și cadru didactic la Universitatea „Dunării de Jos”, din Galați – deține o carte de vizită consistentă, ce nu are nevoie de prezentări detaliate, întrucât realizările sale de sub cupola arheologiei și istoriei au dobândit prestigiu și notorietate în tot cinul medievistilor. Studiile la Alma mater din capitală, unde a beneficiat de îndrumarea câtorva dascăli de solidă erudiție, au contribuit la modelarea aptitudinilor, drenarea opțiunilor profesionale și la însușirea unor cunoștințe temeinice în sfera științelor istorice, dar, potrivit consuetudinii, roadele procesului de instruire s-au putut culege numai atunci când învățăcelul a dispus de un cadru care să-i permită exteriorizarea harului și pasiunii statornice pentru munca de cercetare. Persoana colegului Ionel Căndea cumulează atât valențele investigatorului de documente, cât și pe acelea ale arheologului, ceea ce, din păcate nu întâlnim la prea mulți cercetători animați de interes pentru evul mediu. Conjunția amintită a constituit chintesența performanțelor sale cărturărești, care l-au impus, treptat, dar ferm și ireversibil, în elita colegilor de breaslă.

Profesorul Ionel Căndea a coordonat cu deplin profesionalism lucrările de pe mai multe șantiere arheologice, mai relevante fiind, în viziunea noastră, cele de la Brăila, Măxineni și Cetatea Albă. Valorificarea vestigiilor depistate i-a permis elaborarea unor comunicări prezentate la congrese și simpozioane din țară și de dincolo de frontarii, precum și a unor monografii și studii de mare interes științific, capabile să înfrunte eroziunea vremurilor, al căror suport documentar a constat nu numai din materialul arheologic, ci dintr-o paletă largă de izvoare narrative, diplomatice, numismatice și cartografice, prospectate cu acribie și discernământ. Volumul dedicat trecutului Brăilei publicat în 1995, încununat cu premiul „Dimitrie Onciul” al Academiei Române, rămâne un model de tratare monografică a istoriei unei așezări urbane medievale, care polarizase la un moment dat atenția unor istorici de talia lui Nicolae Iorga și Constantin C. Giurescu. În același timp, în calitate de director al muzeului brăilean, a patronat și sprijinit un program coerent de săpături cu caracter metodic în numeroase așezări și necropole, datate în diferite perioade, nu numai în raza județului Brăila, ci și în alte regiuni ale țării.

Chiar dacă s-a aplecat adesea asupra subiectelor de istorie locală, ceea ce, de altfel, nu este cătuși de puțin incriminabil, acestea nu au fost abordate într-o viziune cu tentă autarhică, adică detașate de manifestarea evenimentelor de pe un plan mai amplu, ci în conexiune și interdependență cu ele, fapt ce i-a permis reconstituiri cu armătură interpretativă cu validitate și credibilitate sporită, grație și remarcabilului său orizont cultural. Din acest punct de vedere, colegul nostru se află în convergență cu un precept ce și-a găsit definiția încă în secolul al II-lea înainte de era creștină, la un ilustru cronicar originar din Arcadia, care formula următoarea reflexie, de o surprinzătoare actualitate: *Căci de la o parte se poate căpăta o idee despre întreg, însă o cunoaștere și o noțiune adevărată nu se poate dobândi. De aceea, trebuie să conchidem că istoria parțială contribuie foarte puțin la cunoașterea sigură a ansamblului. Numai prin împletirea și compararea tuturor părților, precum și prin asemănarea și deosebirea lor, se poate ajunge la aceasta; și numai cine cercetează cu atenție istoria sub toate aspectele va putea să tragă din ea folos și desfătare* (Polybios, *Istории*, ed. și trad. V. C. Popescu, București, 1966, p. 60).

Manifestând o înțelegere superioară față de anumite realități revoluate și prezente, profesorul Ionel Căndea a gestionat finanțarea de către muzeul brăilean a unor șantiere arheologice din Basarabia, aflate astăzi în hotarele Ucrainei sau ale Republicii Moldova. În același timp a dovedit o comprehensiune deosebită pentru aspirațiile științifice ale colegilor basarabeni, cu prioritate ale celor tineri, cărora le-a tipărit mai multe volume, într-o perioadă în care posibilitățile de valorificare editorială la Chișinău erau drastic limitate. Între lucrările cercetătorilor din Basarabia preluate de Editura Istros a Muzeului Brăilei merită o mențiune aparte marea sinteză de istorie românească și cele două volume de istorie ilustrată a românilor, datorate reputatului savant Ion Țurcanu, care, pentru a putea accede spre un standard înalt de exigență grafică, au necesitat un pregnant efort financiar, neasumat de nici o altă casă editorială din țară.

Rămânând în același perimetru problematic, vom aminti și inițiativa directorului Muzeului Brăilei de a institui o serie destinată valorificării tezelor de doctorat, serie de care au beneficiat în chip firesc în primul rând tinerii cercetători, provenind din diferite centre universitare românești: București, Iași, Galați, Chișinău etc. Chiar dacă cei care au colaborat la respectiva serie au fost în majoritate autori fără o extinsă experiență profesională, lucrările selectate pentru publicare reflectă un nivel științific ridicat, câtorva dintre ele decernându-li-se premiul Academiei Române, ceea ce dovedește că demersul colegului brăilean și-a probat oportunitatea. Editura Istros a tipărit, totodată, alte numeroase lucrări de valoare, asumându-și un program laborios în domeniul istoriei, arheologiei, filologiei și artei, reliefând în esență o autentică politică culturală cu reverberații la scară națională. Cele două publicații periodice ale Muzeului – *Istros* și *Analele Brăilei* – reflectă panorama căutărilor științifice ale colaboratorilor săi și voința de autodepășire, perceptibilă în sporirea nivelului lor calitativ de la număr la număr.

Dacă vizibilitatea Muzeului Brăilei în afara spațiului municipal se realizează în mare parte prin intermediul Editurii Istros, în circumferința urbană aportul său esențial pe plan cultural și științific se exprimă prin calitatea colecțiilor permanente ale unității muzeale în discuție și prin ecoul la marele public al expozițiilor temporare, în toate aceste întreprinderi directorul instituției asumându-și un rol preeminent, prin inventivitate, prin impunerea unei strategii adecvate de lucru și prin mobilizarea și solidarizarea membrilor colectivului. În perioada directoratului său, patrimoniul muzeului s-a îmbogățit substanțial atât prin exponate arheologice aferente preistoriei și evului mediu, cât și prin piese de factură diversă realizate în perioada modernă și contemporană, care oglindesc traseul evolutiv al unui oraș dunărean cu învederată personalitate. Totodată, prin eforturi tenace, implicând susceptibilizarea autorităților locale, profesorul Ionel Căndea a reușit să achiziționeze pentru muzeu, de la diferiți colecționari particulari, loturi de mii de documente medievale și din epoca modernă de inestimabilă valoare, în cea mai mare parte inedite, a căror publicare – așteptată cu viu interes de specialiști – necesită abilități deosebite în domeniul paleografiei, calitate pe care medievistul brăilean a făcut dovada că o posedă din plin.

Atribuțiile manageriale epuizante și într-un fel frustrante i-au răpit colegului nostru timp îmbelșugat și consum de energie în detrimentul muncii cărturărești. Cu bună știință acesta a etalat altruism în beneficiul colegilor și al instituției pe care o conduce de peste două decenii, propulsând Muzeul Brăilei printre instituțiile de elită din țară cu profil similar, ceea ce a dobândit și recunoașterea forurilor administrative centrale, de vreme ce a fost cooptat în diverse organisme profesionale la nivel național și i s-au decernat mai multe premii și medalii. Pe de altă parte, prețuirea colegilor s-a evidențiat în mod comprehensibil prin colaborarea la un admirabil volum omagial – coordonat de Valeriu Sîrbu și Cristian Luca și prefațat de Înaltpreasfințitul Casian, arhiepiscopul Dunării de Jos –, care i s-a dedicat în urmă cu doi ani, cu prilejul unui marcant moment biografic.

Un alt palier în care profesorul Ionel Căndea și-a reliefat disponibilitățile intelectuale privește activitatea didactică desfășurată episodic la Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești și în chip peren în cadrul Facultății de Istorie și Filozofie a Universității „Dunării de Jos”, unde a susținut cursuri și seminarii cu tematică variată și unde a primit dreptul de a conduce teze de doctorat.

În ceea ce privește raporturile sale de colaborare cu instituțiile academice și universitare din Iași, acestea datează din primii ani de după revoluție, când își pregătea doctoratul în cadrul Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza”, prilej de a stabili conexiuni profesionale cu mulți cercetători ai Institutului de Arheologie din capitala Moldovei. Acestea s-au materializat prin cooperarea la diferite manifestări științifice, pe șantierul arheologic, ca și pe plan editorial, fiind concepute în comun proiecte vizând elaborarea mai multor publicații, care aveau să dobândească în timp o bună receptare în lumea savantă din țară – inclusiv la nivelul conducerii Academiei Române – și de dincolo de hotare. Ne mulțumim să menționăm în acest sens colaborarea Institutului de Arheologie și a Muzeului Brăilei pentru coeditarea lucrărilor unor renumiți autori străini în cadrul colecției *Florilegium magistrorum historiae archaeologiaeque Antiquitatis et Medii Aevi*.

Pentru întregirea succintului medalion pe care îl dedicăm colegului brăilean se cuvin notificate și alesele sale trăsături umane: modestia, generozitatea, altruismul și onestitatea exemplară, din ce în ce mai rare într-o societate frământată și debusolată, lipsită de contururi limpezi, adesea amorfă față de dezideratele spiritualității și incapabilă să depășească marasmul moral și distorsiunea valorilor.

Cooptarea sa între membrii de onoare ai Institutului de Arheologie al Filialei Iași a Academiei Române reprezintă o firească și legitimă recunoaștere a realizărilor sale marcante pe plan științific, derulate sub semnul

depășirii de sine, și totodată o apreciere pentru modul exemplar în care a înțeles să vertebralizeze constant și fructuos, pe multiple planuri, cooperarea cu colectivul Institutului, o colaborare pe care o dorim reiterată și amplificată în anii următori. Încheiem urându-i colegului nostru mult succes în ceea ce întreprinde în domeniul profesional, ca și în viața privată.

VICTOR SPINEI